

Юрчишена Л. В.

канд. екон. наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Криворучко А. С.

здобувачка вищої освіти 4 курсу
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

КОРПОРАТИВНА РЕФОРМА: ШЛЯХ ДО ПРОЗОРОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ АКТИВАМИ

Вступ. Недосконале законодавство України у сфері управління державними активами спричиняє численні суперечності, а відтак відкриває можливості для зловживання. Оскільки держава залишається власником більшості корпорацій, важливим є дослідження проведення корпоративної реформи, впровадження якої відображає стратегічний курс країни на шляху до модернізації та підвищення ефективності управління державними активами.

Метою роботи є обґрунтування необхідності досліджених змін відповідно до нового законодавства у контексті збільшення прозорості та підвищення ефективності управління державними активами.

Основна частина. Держава залишається власником найбільшої кількості підприємств. Зокрема, у жовтні 2023 року у державній власності перебували 3 179 компаній [1], із яких кожна третя визнавалася збитковою і була потенційним джерелом фіскальних ризиків [2]. Представники влади визнають, що державному апарату складно ефективно управляти всіма активами. Неузгоджене та несистематизоване законодавство створює численні суперечності та можливості для зловживань. Нерідко державні компанії залучаються до корупційних схем, а прагнення зберегти політичний вплив призводить до їх розкрадання. Міжнародна підтримка напряму залежить від дій Уряду, зокрема під наглядом є і власне корпоративне управління держкомпаніями в Україні.

Ключова ідея змін – зосередження фокусу уряду на функціях держуправління, а саме створення належних умов для функціонування підприємств за загальноприйнятими стандартами, відокремлюючи та зберігаючи водночас контроль над управлінням ключовими активами [3]. Такий підхід використовують у більшості розвинених країнах, тож Україна як майбутній член Євросоюзу має грати за тими ж правилами, зокрема аби отримувати кошти в рамках програми Євросоюзу

«Ukraine Facility» на 50 млрд євро Україна зобов'язалась виконати відповідні завдання ЄС, закон про вдосконалення корпоративного управління – серед цих вимог [4].

5 березня 2024 року Президентом Володимиром Зеленським був підписаний довгоочікуваний Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління юридичних осіб, акціонером (засновником, учасником) яких є держава». Це, однозначно, важливий крок для продовження реформи корпоративного управління, історичний екскурс якої зображений на наступному рисунку.

Рисунок 1 – Хронологічна діаграма: історія корпоративної реформи

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Цей закон є важливим кроком на шляху до зменшення рівня корупції, що наразі залишається болючим питанням для 88 % українців [6]. На громадському обговоренні представники Національного агентства з питань запобігання корупції спільно з експертами проекту Державної антикорупційної програми розглянули способи зменшення рівня корупції в державному та приватному секторах економіки. Для мінімізації рівня корупції фахівці запропонували за допомогою запровадження прозорого та якісного управління сформуванню ефективну політику державної власності, дотримуватись стандартів корпоративного управління включно з прозорим формуванням наглядових рад, що опосередковано відслідковується у підписаному законі [7].

Обґрунтуємо зміни, що вносить закон у політику корпоративного управління:

1. Регулює правила гри, які надаються та узгоджуються Кабміном, для всіх державних підприємств.

2. Наділяє наглядові ради розширеними повноваженнями прийняття ключових управлінських рішень і затвердження фінансових, стратегічних та інвестиційних планів, які будуть погоджуватись Мінфіном і ґрунтуватись на державній політиці щодо управління власністю та очікуваннях власників.

3. Визначає нову дивідендну політику, яка встановить нові нормативи для виплати дивідендів і буде визначатись з урахуванням потреб та специфіки.

4. Запровадження системи внутрішнього контролю: замість ревізійних комісій планується використання сучасних інструментів контролю – комплаєнс, управління ризиками, внутрішній аудит.

Попри вищезазначені позитивні аспекти введення змін у корпоративному секторі, держава має працювати ще над багатьма аспектами для досягнення мети, що полягає в створення прозорої та ефективної системи корпоративного управління. Зокрема, пріоритетом роботи Мінекономіки на 2024 рік є формування необхідної бази підзаконних нормативних актів, які мають забезпечити повноцінну роботу системи корпоративного управління. Вартими уваги є також такі рекомендації для підвищення прозорості та ефективності управління державними активами:

- введення в дію порядків щодо перевірки кінцевих бенефіціарів;
- зниження адміністративних бар'єрів для приватизації об'єктів;
- впровадження дієвих антикорупційних заходів у системі корпоративного управління;
- введення змін до законодавства, що сприятимуть підвищенню прозорості та підзвітності;
- забезпечення незалежного, прозорого, конкурентного та своєчасного відбору членів наглядових рад.

Висновки. Впровадження нового законодавства про корпоративне управління державними підприємствами України є кроком вперед у розвитку економіки та зміцненні довіри міжнародних партнерів. Регулювання правил гри, розширення повноважень наглядових рад впровадження системи внутрішнього контролю – ключові аспекти, які сприятимуть підвищенню стабільності та прозорості в управлінні державними активами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Суб'єкти господарювання. *Фонд державного майна України*. 2024. URL: <https://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-subekti-gospodaruvannya.html> (дата звернення: 14.04.2024).
2. Інформація про фінансові ризики (включаючи умовні зобов'язання та квазіфінансові операції та їх вплив на показники державного бюджету у 2024 році. *Звіти. Офіційний сайт міністерства Фінансів України*. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/zvity> (дата звернення: 14.04.2024).

3. Павлиш О. Мільярди на кону. Зеленський підписав закон про корпоративне управління держкомпаніями. Що це змінює? *Економічна правда*. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/03/6/710789/> (дата звернення: 14.04.2024).

4. План для реалізації програми підтримки економіки. *Ukraine Facility*. 2024. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/> (дата звернення: 14.04.2024).

5. Картка законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління юридичних осіб, акціонером (засновником, учасником) яких є держава. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. 2024. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72440 (дата звернення: 15.04.2024).

6. Що хвилює українців наприкінці 2023 року – результати соціологічного опитування. *Transparency International Ukraine*. 2023. URL: <https://ti-ukraine.org/research/shho-hvylyuye-ukrayintsv-naprykintsi-2023-roku-rezultaty-sotsiologichnogo-opytuvannya/> (дата звернення: 16.04.2024).

7. Корупція в економіці: як її мінімізувати та що для цього передбачає Державна антикорупційна програма. *Офіційний сайт національного агентства з питань запобігання корупції*. 2022. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/korupsiya-v-ekonomitsi-yak-yiyi-minimizuvaty-ta-shho-dlya-tso-go-peredbachaye-derzhavna-antukorupsiynna-programa/> (дата звернення: 16.04.2024).

Крупка М. І.

д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Яструбецька Л. С.

д-р екон. наук, професор
кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ І ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Вступ. Воєнна агресія росії спричинила деструктивні наслідки для кожного бізнес-сегменту в Україні, зумовивши як державні втрати в рекордних обсягах, так і втрати потенціалу економіки до зростання в середньостроковій перспективі. До того ж в умовах гібридних загроз агресор, використовуючи сучасні інформаційні технології, продовжує дестабілізувати фінансову систему країни й послаблювати конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Відтак питання фінансової безпеки держави і підприємницьких структур та їх кіберзахисту стають пріоритетними цілями державної політики України й стратегії управління суб'єктами господарювання в умовах новітніх викликів і загроз.

Вагомий внесок у розвиток теорії і практики забезпечення фінансової безпеки на рівні держави та суб'єктів підприємництва зробили такі науковці: Г. Аніловська, В. Антипов, О. Барановський, І. Бланк, З. Варналій, В. Дем'янишин, А. Єпіфанов, М. Єрмошенко, Я. Жаліло, З. Живко, Д. Зеркалов, В. Корнєєв, О. Підхонний, О. Терещенко та інші.

Дослідженню природи гібридних конфліктів присвятили свої праці вітчизняні та іноземні вчені: О. Базалук, В. Бірчак, В. В'ятрович, В. Горбулін, Р. Додо-